

Львівський державний університет фізичної культури

Кафедра спортивної медицини, здоров'я людини

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

**Програма
дисципліни спеціалізації**

підготовки бакалаврів
(рівень вищої освіти)

галузь знань 01 Освіта
(шифр і назва напрямку)

спеціальності 014.14 Середня освіта.Здоров'я людини
(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма з дисципліни – «Методика проведення превентивної виховної роботи» для студентів спеціальності 014.14 Середня освіта (здоров'я людини)

IV с. (денна форма навчання)

Розробник: викладач Хавелко Г.С.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спортивної медицини, здоров'я людини

Протокол від 28 серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри спортивної медицини, здоров'я людини

_____ (проф. Шиян О.І.)

“ _____ ” _____ 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань *0102 фізичне виховання, спорт і здоров'я людини (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки 6.010203 здоров'я ЛЮДИНИ (шифр і назва)		
Модулів - 2	Спеціальність (професійне спрямування): «бакалавр спорту та фізичного виховання»	Рік підготовки:	
Змістових модулів —		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Семестр	
Загальна кількість годин-120		3-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 60 самостійної роботи студента - 60		Лекції	
		20 год.	0 год.
		Практичні семінарські	
		40 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
60 год.	0 год.		
Індивідуальні завдання:			
год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - для заочної форми навчання

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

На другому курсі для студентів факультету педагогічної освіти проводяться заняття з предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи»

Кількість годин, що відведені навчальним планом на вивчення дисципліни становить 120 годин, з них: 20 годин - лекції, 40 годин - практичні заняття, 60 годин

- самостійна робота.

Мета - оволодіння майбутніми педагогами такими знаннями, вміннями та навичками, які б сприяли формуванню превентивно-виховної компетентності школярів, утвердженню ціннісного ставлення до життя і здоров'я, їхньому фізичному, соціальному, психічному і духовному розвитку.

Завдання навчальної дисципліни передбачають оволодіння студентами знаннями, вміннями і навичками, що будуть сприяти:

- формуванню в учнів знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточеннями;
- розвитку в учнів мотивації дбайливого ставлення до власного здоров'я, удосконаленню фізичних, соціальних, психічних і духовних його чинників;
- вихованню в учнів потреби у здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя;
- розвитку умінь самостійно приймати рішення щодо власних вчинків;
- набуттю учнями власного досвіду зі збереження здоров'я з урахуванням фізичного стану;
- розгортанню у повсякденному житті практичної діяльності задля збереження здоров'я власного та інших.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- предмет, мету і завдання курсу «Методика проведення превентивної виховної роботи» для школярів загальноосвітньої середньої школи;
- структуру та зміст навчального матеріалу курсу «Методика проведення превентивної виховної роботи» для школярів загальноосвітньої середньої школи; основні форми, методи і стратегії навчання учнів основам здоров'я;
- методику організації навчального процесу з превентивної освіти;
- засоби формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності, активної мотивації до ведення здорового способу життя, поліпшення фізичної, соціальної, психічної і духовної складових здоров'я, здатності застосовувати всі набуті компетентності в конкретних життєвих або навчальних умовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- будувати роботу з превентивного виховання як цілісну, динамічну систему, основними складовими якої є організаційний, дидактичний, методичний та оздоровчий аспект;
- методично грамотно організувати виховний процес з основ здоров'я;
- правильно оцінювати навчальні досягнення учнів з основ здоров'я;
- використовувати у виховному процесі основні форми, методи і стратегії навчання учнів основам здоров'я;
- виховувати в учнів бажання вести здоровий та безпечний спосіб життя;
- формувати в учнів здоров'язбережувальну компетентність шляхом набуття ними навичок здорового способу життя та умінь зберігати і зміцнювати різні складові здоров'я.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні засади та соціально-педагогічні детермінанти формування превентивного виховного середовища.

Лекція 1 . Концептуальні засади формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Сутність превентивного виховання учнів. Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді. Функції превентивного виховання молоді. Проблема формування та збереження здоров'я підростаючого покоління. Аспекти превентивної виховної діяльності.

Лекція 2 . Соціально-педагогічні детермінанти формування превентивного виховного середовища. Негативна поведінка підлітків як наслідок несприятливих соціальних впливів. Роль батьків у превентивному вихованні. Специфіка професійного завдання класного керівника у превентивному вихованні. Основні детермінанти негативної поведінки. Конфлікти як вагомий деструктивний фактор. Класифікація основних детермінант негативних явищ.

Лекція 3. Партнерська взаємодія в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Партнерська взаємодія навчального закладу з батьками. Мета взаємодії сім'ї і навчального закладу. Завдання взаємодії сім'ї і навчального закладу. Форми і методи партнерської взаємодії навчального закладу з батьками.

Лекція 4 . Основні ресурси формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Попередження негативних явищ у навчальному закладі. Принципи превентивного виховання. Сприятливе превентивне виховне середовище. Діяльність шкільного психолога та медичного працівника. Інформаційні ресурси превентивного виховного середовища.

Лекція 5. Діагностика показників превентивного виховного середовища. Завдання моніторингу формування превентивного виховного. Принципи моніторингу формування превентивного виховного середовища. Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища.

Змістовий модуль 2. Методологічні основи превентивної виховної діяльності у викладанні предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи»

Лекція 5. Діагностика показників превентивного виховного середовища. Завдання моніторингу формування превентивного виховного. Принципи моніторингу формування превентивного виховного середовища. Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища.

Лекція 6 . Основні етапи процесу виховання, його рушійні сили. сучасні підходи до виховання. Виховання як наукова проблема. Основні етапи процесу виховання, його рушійні сили. Сучасні підходи до виховання.

Лекція 7 . Діагностика поведінки учнівської молоді у превентивному вихованні. Педагогічна діагностика. Вивчення особистості учня. Анкетування. Вивчення особистості учня у навчальному процесі.

Лекція 8 . Сутність і зміст шкідливих звичок. фактори та умови їх формування у підлітків. Звичка, потреба, залежність. Етапи формування шкідливих звичок. Класифікацій причин поширення шкідливих звичок. Умови формування шкідливих звичок.

Лекція 9 . Загальні поняття про методи, прийоми та засоби виховання. Загальні поняття про методи, прийоми та засоби виховання. Класифікація методів навчання. Умови вибору методів виховання.

Лекція 10 **Методологічні основи превентивної виховної діяльності.** Методика превентивної виховної діяльності. Механізми реалізації превентивної виховної діяльності. Компоненти превентивного виховного середовища. Групи професійних умінь.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	ла б	інд	с.р	л		п	лаб	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Теоретичні основи методики навчання основ здоров'я												
Тема 1. Концептуальні засади формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу.		2	2			4						
Тема 2. Соціально- педагогічні детермінанти формування превентивного виховного середовища.		2	2			6						
Тема 3. Партнерська взаємодія в умовах превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу.		2	4			6						
Тема 4. Основні ресурси формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу.		2	4			4						

Тема 5. Діагностика показників превентивного виховного середовища.		2	4			10							
Разом за змістовим модулем 1		10	12			20							
Змістовий модуль 2.													
Зміст освіти та методика навчання окремих тем предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи»													
Тема 6. Основні етапи процесу виховання, його рушійні сили. сучасні підходи до виховання.		2	8			30							
Тема 7. Діагностика поведінки учнівської молоді у превентивному вихованні.		2	4										
Тема 8. Сутність і зміст шкідливих звичок. фактори та умови їх формування у підлітків.		2	4										
Тема 9. Загальні поняття про методи, прийоми та засоби виховання.		2	4										
Тема 10. Методологічні основи превентивної виховної діяльності.		2	4										
Разом за змістовим модулем 2		10	28			40							
Усього годин		20	40			60							

5. Теми практичних занять

№ з/	Назва теми	Кількість
1	Вступ у дисципліну «Методика проведення превентивної виховної роботи» Нормативно-правова база формування здорового способу життя і безпечної поведінки у дітей та підлітків через систему шкільної освіти.	2
2	Превентивне виховання. Система превентивного виховання. Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді. Суб'єкти-об'єкти превентивного виховання.	2
3	Проблема взаємодії сім'ї і навчального закладу. Партнерська взаємодія навчального закладу з батьками (єдність устремлінь, поглядів на виховний процес, спільно вироблені цілі, виховні завдання та шляхи досягнення окреслених результатів, можливість ділитися позитивним досвідом, знаннями).	2
4	Етапи формування превентивного виховного середовища. Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища.	2
	Форми і методи партнерської взаємодії навчального закладу з батьками (, класні батьківські збори, консультації, анкетування, бесіди, спостереження, тестування, онлайн-консультації, педагогічний консилиум, відвідування родини учня, індивідуальні консультації, індивідуальні бесіди батьків з учителем, індивідуальні спостереження, підготовка творчих колективних справ).	2
5	Принципи превентивного виховання. Формуванню в учнів моральних почуттів. Механізми реалізації превентивної виховної діяльності	2
6	Принципи превентивного виховання. Формування й закріплення позитивних установок і мотивів, значущих ціннісних орієнтацій. Гуманістична модель превентивного виховного середовища. Створенні превентивного виховного простору.	2
7	Завдання моніторингу формування превентивного виховного середовища. Розроблення методичного інструментарію для моніторингу. Загальні поняття про методи, прийоми та засоби виховання.	2

8	Мета діагностики в освітній діяльності. Принципи моніторингу формування превентивного виховного середовища.	2
9	Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища. Процес виховання. Навичка. Звичка. Організація процесу виховання особистості учня або колективу	2
10	Педагогічна діагностика.. Специфіка професійного завдання педагога. Вивчення особистості учня. Завдання демократизації та гуманізації освіти. Звичка, потреба, залежність.	2
	Разом	40

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ у дисципліну «Методика навчання основ здоров'я». Аналіз нормативно-правових документів які окреслюють напрями діяльності і заходи щодо формування безпечної поведінки у дітей та підлітків через систему загальної середньої освіти	4
2	Методологічні основи методики превентивного виховання. Функції превентивного виховання (корекційно - реабілітаційна функція, освітньо-консультативна функція, організаційно-методична функція інтегративно - просвітницька функція). Принципи побудови системи превентивного виховання. Очікувані результати. Проблема формування та збереження здоров'я підростаючого покоління. Формування превентивного виховного середовища.	6

3	<p>Роль батьків та сімейні цінності у превентивному вихованні. Типові помилки сімейного виховання. Специфіка професійного завдання класного керівника в превентивному вихованні. Корекція соціально-педагогічної ситуації розвитку життєдіяльності підлітків, виявлення та аналіз деструктивних факторів, які зумовлюють девіантну поведінку неповнолітніх. Діагностичні дослідження.</p> <p>Основні детермінанти негативної поведінки (психолого-педагогічних, медико-біологічних, соціально-економічних, соціокультурних, демографічних, організаційно-управлінських, конфлікти як вагомий деструктивний фактор).</p>	6
4	<p>Основні детермінанти негативної поведінки (психолого-педагогічних, медико-біологічних, соціально-економічних, соціокультурних, демографічних, організаційно-управлінських, конфлікти як вагомий деструктивний фактор). Помилки шкільного виховання. Домінування примусових методів у навчанні та вихованні, суперечність вимог, що пред'являються.</p>	4
5	<p>Завдання взаємодії сім'ї і навчального закладу. Забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості відповідно до її інтересів і суспільних вимог.</p> <p>Принципи превентивного виховання. Грамотна, послідовна робота з корекції відхилень у поведінці дітей, глибокий аналіз чинників, причин і обставин, що обумовлюють, спричиняють окремі вчинки.</p>	10
6	<p>Організація моніторингу превентивного виховного середовища. Аналіз результатів на педагогічній раді. Прийняття управлінських рішень та прогнозування подальшого розвитку виховного середовища закладу.</p> <p>Мета діагностики в освітній діяльності. Принципи моніторингу формування превентивного виховного середовища. Етапи формування превентивного виховного середовища. Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища.</p> <p>Характеристика принципів: природо відповідності; єдності свідомості і поведінки; зв'язку виховання з життям; виховання особистості в колективі, народності, гуманізму.</p> <p>Вивчення особистості учня. Анкетування. вивчення особистості</p>	30
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання.

Тема 1. Вступ у дисципліну «Методика проведення превентивної виховної роботи».

Тема 2. Методологічні основи «Методики проведення превентивної виховної роботи».

Тема 3. Методи навчання превентивного виховання.

Тема 4. Умови ефективної реалізації завдань предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи»

Тема 5. Методика формування понять у межах курсу «Методика проведення превентивної виховної роботи».

Тема 6. Зміст і структура освіти з предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи».

Шкала оцінювання; національна та ESCT

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТБ	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	B	задовільно	
61-67	E		
35-60	F	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F _x	незадовільно без можливості повторного складання	не зараховано без можливості повторного

8. Методи навчання: словесні, наочні, практичні.

9. Методи контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять в усній та письмовій формах.

- Опитування.
- Перевірка завдань для самостійної роботи.

- Перевірка матеріалів самопідготовки.

Підсумковий контроль – залік (IV семестр – денна форма).

Теми контрольних робіт.

1. Сутність превентивного виховання учнів.
2. Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді
3. Функції превентивного виховання молоді
4. Принципи побудови системи превентивного виховання
5. Проблема формування та збереження здоров'я підростаючого покоління
6. Аспекти превентивної виховної діяльності
7. Негативна поведінка підлітків як наслідок несприятливих соціальних впливів.
8. Роль батьків у превентивному вихованні.
9. Специфіка професійного завдання класного керівника у превентивному вихованні.
10. Основні детермінанти негативної поведінки.
11. Конфлікти як вагомий деструктивний фактор.
12. Класифікація основних детермінант негативних явищ.

Залікові вимоги

1. Сутність превентивного виховання учнів.
2. Основні завдання превентивного виховання дітей і молоді
3. Функції превентивного виховання молоді
4. Принципи побудови системи превентивного виховання
5. Проблема формування та збереження здоров'я підростаючого покоління
6. Аспекти превентивної виховної діяльності
7. Негативна поведінка підлітків як наслідок несприятливих соціальних впливів.
8. Роль батьків у превентивному вихованні.
9. Специфіка професійного завдання класного керівника у превентивному вихованні.
10. Основні детермінанти негативної поведінки.
11. Конфлікти як вагомий деструктивний фактор.
12. Класифікація основних детермінант негативних явищ.
13. негативна поведінка підлітків як наслідок несприятливих соціальних впливів.
14. Партнерська взаємодія навчального закладу з батьками.
15. Мета взаємодії сім'ї і навчального закладу.
16. Завдання взаємодії сім'ї і навчального закладу.
17. Форми і методи партнерської взаємодії навчального закладу з батьками.
18. Попередження негативних явищ у навчальному закладі.

19. Принципи превентивного виховання.
20. Сприятливе превентивне виховне середовище.
21. Діяльність шкільного психолога та медичного працівника.
22. Інформаційні ресурси превентивного виховного середовища.
23. Завдання моніторингу формування превентивного виховного.
24. Принципи моніторингу формування превентивного виховного середовища.
25. Алгоритм оцінювання показників критеріїв превентивного виховного середовища.
26. Компоненти превентивного виховного середовища.
27. Основні етапи процесу виховання, його рушійні сили.
28. Сучасні підходи до виховання.
29. Педагогічна діагностика.
30. Вивчення особистості учня.
31. Анкетування.
32. Вивчення особистості учня у навчальному процесі.
33. Звичка, потреба, залежність.
34. Етапи формування шкідливих звичок.
35. Класифікацій причин поширення шкідливих звичок.
36. Умови формування шкідливих звичок.
37. Загальні поняття про методи, прийоми та засоби виховання.
38. Класифікація методів навчання. Групи професійних умінь.
39. Умови вибору методів виховання.
40. Методика превентивної виховної діяльності.
41. Механізми реалізації превентивної виховної діяльності.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота								Сума
	ЗМ 1				ЗМ 2				
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
Денна (усього балів)	0-10	0-10	0-10	0-20	0-10	0-20	0-10	0-10	100
Опитування на семінарах	0-5	0-5	0-5	0-10	0-5	0-10	0-5	0-5	
Конспекти самопідготовки	0-2	0-2	0-2	0-4	0-2	0-4	0-2	0-2	
Самостійні роботи	0-3	0-3	0-3	0-6	0-3	0-6	0-3	0-3	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
-------------------	--------	-------------------------------

види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення.

Змістовий модуль 1. Методи проведення превентивної виховної роботи.

Теми та зміст семінарських занять

Тема 1. Вступ у дисципліну «Методика проведення превентивної виховної роботи». Нормативно-правова база формування здорового способу життя і безпечної поведінки у дітей та підлітків через систему шкільної освіти.

Самостійна робота

1. Вступ у дисципліну «Методика проведення превентивної виховної роботи»
2. Аналіз нормативно-правових документів які окреслюють напрями діяльності і заходи щодо формування здорового способу життя і безпечної поведінки у дітей та підлітків через систему загальної середньої освіти.

Тема 2. Методологічні основи методики превентивного виховання.

Методи діагностики рівня здоров'я учнів, вивчення індивідуальних показників фізичного здоров'я.

Самостійна робота

1. Методологічні основи методики проведення превентивної виховної роботи. Формування культури здоров'я особистості як навчально-виховний процес.

2. Методи педагогічного дослідження, їх використання в практиці роботи вчителя. Методи діагностики рівня здоров'я учнів.

Тема 3 Методологічні основи методики превентивного виховання.

Принципи побудови системи превентивного виховання. Очікувані результати.

Самостійна робота

1. Функції превентивного виховання (корекційно - реабілітаційна функція, освітньо-консультативна функція, організаційно-методична функція інтегративно - просвітницька функція).

2. Проблема формування та збереження здоров'я підростаючого покоління. Формування превентивного виховного середовища.

Тема 4 Основні детермінанти негативної поведінки.

Самостійна робота

1. Умови ефективної реалізації завдань предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи»

2. Помилки шкільного виховання. Домінування примусових методів у навчанні та вихованні , суперечність вимог, що пред'являються.

Змістовий модуль 2. Теоретико-методологічні засади збереження здоров'я. Спосіб життя та стан здоров'я.

Тема 5. Методика формування понять у межах курсу «Методика проведення превентивної виховної роботи».

Самостійна робота

1. Методика формування понять у межах «Методика проведення превентивної виховної роботи» .

2. Встановлення зв'язку між окремими поняттями, поглиблення розуміння поняття на міжпредметній основі, формування кінцевого поняття основоположними поняттями.

Тема 6. Зміст і структура освіти з превентивного виховання.

Проведення тренінгових занять щодо профілактики ВІЛ/СНІДу, профілактики куріння, споживання алкоголю та наркотиків серед школярів. Проведення позакласних заходів, спрямованих на формування навичок здорового способу життя.

Самостійна робота

1. Зміст і структура освіти з основ здоров'я. Базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів, інваріантна і варіативна складові в його структурі.

2. Навчальна програми з предмету «Методика проведення превентивної виховної роботи». Врахування вікових особливостей учнів при плануванні навчального матеріалу та добору форм і методів проведення занять.

12. Рекомендована література.**Основна**

1. Єжова О. О. Формування ціннісного ставлення до здоров'я в учнів професійно-технічних навчальних закладів : монографія / Ольга Єжова. — Суми : МакДен, 2011. — 412 с.

2. Оржеховська В.М. Превентивна педагогіка: навч. посіб. / В.М. Оржеховська, О. І. Пилипенко. — О. : ТОВ «Інтерпрінт», 2006. — 284 с.

3. Оржеховська В.М. Про концепцію превентивного виховання / В.М. Оржеховська // Практична психологія і соціальна робота. — 1999. — № 5

4. Оржеховська В.М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх : навч. посіб. / В.М. Оржеховська, Т.Є. Федорченко. — Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. — 2008. — 375 с.

5. Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект : монографія / Тетяна Федорченко. — Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А., 2011. — 488 с.

6. Булич Е.Г. Здоровье человека: биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее стимуляции / Е. Г. Булич, И. В. Мурахов. - К. : Олимпийская литература, 2003. - 423 с.

7. Воронцова Т. В. Захисти себе від ВІЛ, тренінги життєвих навичок : посібник для учнів старшого підліткового та юнацького віку (15 - 18 років) за програмою тренінгового курсу «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ» / Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко . - Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2012. - 168 с.

8. Демченко І. Л. Основи здоров'я: моніторинг і оцінка впровадження навчальної програми : навчально-методичний посібник для методистів і учителів загальноосвітніх навчальних закладів /І. Л. Демченко, К. С. Костенко, К. Поп - К., 2006. - 82с.

9. Здорова школа: аспекти освітньої політики : навч. посіб. / авт. кол. : Шиян О. І., Павлова Ю. О., Іванова М. А. [та ін.] ; за наук. ред. Олени Шиян. - Л., 2010. - 216 с.

10. Соціально-просвітницькі тренінги з формування мотивації до здорового способу життя та профілактики ВІЛ/СНІДу : навчально-методичний посібник для викладачів валеології, основ медичних знань та безпеки життєдіяльності, вчителів основ здоров'я, студентів вищих навчальних закладів С. В. Страшко, Л. А. Животовська, О. Д. Гречишкіна [та ін.] - К.: Освіта України, 2006. - 260 с.

Додаткова

1. Волинець Л. С. Права дитини в Україні: проблеми та перспективи. - К. : Логос, 2000. - 74 с.

2. Єресько О. В. Особливості змісту шкільного предмета «Основи здоров'я» / О. В. Єресько // Основи здоров'я і фізична культура. - 2005. - №2 - с. 8-11.

Навчання здоровому способу життя на засадах розвитку навичок через систему шкільної освіти: оцінка ситуації/ О.М.Балакірева, Л.С.Ващенко, О.Т.Сакович [та ін.] - К.: Держав, ін-т проблем сім'ї та молоді. - 2004. -108 с.

3. Рівень і тенденції поширення тютюнокуріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед учнівської молоді України / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар, Н. О. Рингач [та ін.] - К.: Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка, 2008. - 152 с.

4. Формування здорового способу життя молоді: Проблеми і перспективи / Яременко О., Балакірева О., Вакуленко О. [та ін.] - К.: Укр. ін-т соціальних досліджень, 2000. - 207 с.

5. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом «Діалог» : Навч.-метод. посіб./ О. В.Вінда, О. П.Коструб, І. Г.Сомова [та ін.]. - 3-тє вид., К., 2004. - 284с.